

Mgr. Michal PACVOŇ ***Technika a individuace***

Předložená práce je v kontextu české filosofie velmi ojedinělá, protože způsob, jímž řeší vztah techniky a člověka, není povrchní a není ani poznamenán jinak obecnou neochotou vážně se tímto problémem zabývat. Michal Pacvoň vstoupil na pole, které je u nás vcelku neprozkoumané, avšak učinil tak zcela suverénně: jeho práce přináší (a to není její nejmenší zásluha) konzistentní teoretický rámec této otázky, přihlížející nejen ke konci technooptimismu, ale především k současným autorům, kteří otázku po technice kladou pro naši přítomnost (G. Simondon, B. Stiegler). Autor ale nereferuje, směřuje k vlastnímu hledisku inspirovanému především psychoanalýzou. S tímto předznamenáním se pak věnuje i analýze konkrétních „jevů“ současného světa prostoupeného novými médii (mobil, fotografie, počítač a internet) a z nich rezultujícího „nového typu individua“ – technika, jak ji chápe (velmi originálně) Gilbert Simondon, obrací pozornost ke způsobu „individuace“ (je až nápadné a pozoruhodné, že Simondonova kniha o technice a kniha o obecném principu individuace vykazují průběžně „strukturní“ shody). Lze říci, že Michal Pacvoň zkoumá stále zvláštní napětí mezi Simondonovým konceptem techniky a Stieglerovými desindividuace (ač opojí na sebe těsně navazuje). Vlastní přínos celé práce ovšem spočívá v tom, že napětí mezi technofobií a technofilii lze chápat jako signál hlubšího (a patrně staršího) konfliktu, který je možné dobře osvětlit perspektivou psychoanalýzy (zvláště blízké je jungovské pojetí individuace). Zde ale Pacvoň nekončí, protože do hry nakonec vstoupí aspekty posvátna, které technika (kolektivně i individuálně) vyazuje („zázračnost“ techniky).

V tomto celku lze pak nalézt velmi pozoruhodné a do značné míry originální analýzy – numerizace, vhodné užití delezovského pojmu „agencement“ a další. Vůbec platí, že jde o to objevit moderního člověka jako bytost, která do sebe integruje technologie a takto se sama přetváří (simondonovská *couplage*), což je v souladu se základní změnou hlediska: individuum je třeba chápat nikoli perspektivou individuovaného, nýbrž individuujícího se.

Michal Pacvoň dovádí převzaté podněty dál zejména v souvislosti s lidskou tělesností, velmi dobře ukazuje, jak v rámci jiného chápání techniky dochází i k významovým posunům v tradičních pojmech: proletarizace (Stiegler), stroj a automat a j., jak se stírají hranice (biologie-technika) a ustavují nové vztahy (technika-imaginárno).

Práce je velmi dobře koncipovaná, neboť logickým navázáním na tyto úvahy je téma „technika jako sakrální oblast“, obnažující jakoby revers vytěšňování techniky: fascinaci technikou. Tato kapitola (4. spolu se 6. kapitolou o vztahu techniky a lidského těla) patří k nejhodnotnějším příspěvkům práce jako celku, a to tím spíše, že je dobře připravena tím, co jí předchází.

V částech věnovaných socializaci techniky (Stiegler v návaznosti na Simondona) si Michal Pacvoň pracuje psychoanalytickým hlediskem (aura, projekce a její stahování), zejména jungovským pojetím individuace, avšak tímto způsobem lze vhodně korigovat či aktualizovat klasické koncepty (McLuhan, V. Flusser) a hledat nové analogie. A rovněž zobecnit formou jistého přesahu: k delezovské společnosti kontroly (technická homogenizace), k numerizaci.

Stručně řečeno: lhostejno, z jakého pohledu autor k otázce techniky přistupuje, vždy jde o otázku „lidské“ (uvozovky důležité) existence, jež se takto odhaluje jako dění či stávání. Michal Pacvoň ke svým závěrům dospívá jak promyšlenou strukturou argumentace, tak i rekapitulací své osobní cesty, na které se s otázkou techniky setkával. Za ocenění stojí nejen znalost relevantní literatury, schopno pracovat s ní svobodně, domýšlet ji, ale i širší kulturní rozhled.

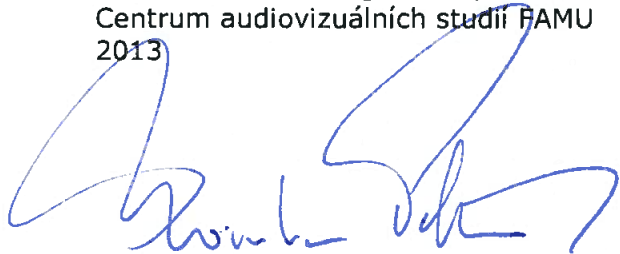
Mám-li přesto vznést ne snad výhradu, ale doporučení: zdá se mi, že zejména tam, kde jde o problém „sakrálna“ či posvátnosti, bylo by možná velmi vhodné přihlídnout k textům autorů, zakladatelů pozoruhodné *Collège de la sociologie*, neboť nedávno vydaná antologie (Denis Hollier) ukazuje téma „sacrum“ z aspektů, které nejsou vzdáleny těm, které souvisí s „fascinací“ (technikou).

Práce Michala Pacvoň je ovšem velmi nadstandardní, originální a zcela jistě by si zasloužila, aby byla vydána i knižně.

Doporučuji ji jako vynikající k obhajobě.

Miroslav Petříček
Ústav filosofie a religionistiky FF UK
Centrum audiovizuálních studií FAMU
2013

9. X.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Miroslav Petříček', is written over the printed name and affiliation. The signature is fluid and stylized, with a large initial 'M' and 'P'.